

INTELLIGENCE ȘI CULTURA DE SECURITATE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ STUDENȚEASCĂ
PROCEEDINGS

**VOLUMUL 2
2023**

Editura Academiei Naționale de Informații
„Mihai Viteazul”

TEORIA DISCURSULUI: APLICABILITATE ÎN ANALIZA SCHIMBĂRILOR DE PARADIGMĂ ÎN STUDIILE DE SECURITATE

Robert-Ionuț STANCIU*

Abstract:

This article examines discourse theories, its components (tools or manifestations) and their applicability in security studies. Starting from the generic framing of discourse theories in social sciences, the research aims to particularize and niche the attention towards causal links, and specific markers, which can be used methodologically to identify a paradigm shift in security studies. In this context, the research was based on the following questions: What is discourse theory? What are the tools of discourse theory? How can these act as a litmus in revealing a paradigm shift in security studies? The methodology used was the transversal analysis of discourse theories and its relevance in security studies. Process tracing and document analysis techniques were also used to determine causality effects between speeches and security postures.

The main findings of the research reveal that discourse theory is an important tool for understanding the way in which language can be used to influence beliefs, social and political attitudes, but also for the transmission of warning messages regarding a change of position in addressing security and defense. Discourse theory also offers insights into how language can be used to maintain existing power structures. The assertion applies equally to both social groups and entities that are part of the international security system (states, organizations, institutions, etc.). Using language in specific ways can influence institutional behavior in a manner favorable to the sender, provided that the promoters of the messages are referential authorities called hegemonic agents. Based on these benchmarks, we believe and prove that the use of methodological language/speech analysis mechanisms could provide a priori relevant information regarding intentions, objectives and positions that the issuer can adopt. All this could contribute to the (pre)notification of an implicit or explicit paradigmatic change.

Keywords: *discourse theories, security studies, international relations, international crises, strategic communication.*

* Cercetător postdoctoral la Școala Doctorală „Paradigma Europeană” a Facultății de Studii Europene a Universității Babeș Bolyai, Cluj-Napoca. Email: stanciu.robert.ionut@gmail.com

Teoria discursului este un instrument important pentru înțelegerea manierei în care, limbajul poate fi folosit pentru a influența convingerile, atitudinile sociale și politice, dar și pentru transmiterea unor mesaje cu rol de avertizare, cu privire la schimbarea unei posturi în abordarea problematicii securității și apărării. În egală măsură, în relațiile internaționale poate fi folosit pentru a analiza modurile în care, elitele politice ale unor entități/state puternice folosesc limbajul, pentru a convinge competitorii să-și armonizeze pozițiile. Aceasta este o tactică folosită de-a lungul istoriei, dar a devenit din ce în ce mai răspândită în ultimii ani, odată cu dezvoltarea tehnologică, creșterea consumului de informații, perfecționarea și diversificarea mass-media.

Teoria discursului oferă, de asemenea, perspective asupra modului în care limbajul poate fi folosit, pentru a menține structurile de putere existente. Aserțiunea se aplică, deopotrivă, atât grupurilor sociale, cât și entităților componente ale sistemului internațional (state, organizații, instituții etc.). Folosind limbajul în moduri specifice se poate influența conduita instituțională, într-o manieră favorabilă emițătorului.

În acest fel, discursul are capacitatea de a produce cunoaștere, sens și reacții. În baza acestor repere considerăm, că folosirea mecanismelor metodologice de analiză a limbajului/discursurilor poate furniza apriori informații relevante cu privire la intențiile, obiectivele și postura, pe care emitentul le poate adopta și poate contribui la sesizarea unei modificări paradigmatică de conduită, implicită sau explicită în studiile de securitate.

Teoria discursului și instrumentele sale. Relevanța acesteia în științele sociale și studiile de securitate.

Încercarea de a încadra *teoria discursului* într-o definiție, care să acopere întregul concept s-a dovedit mai dificilă decât părea, la inițierea acestui demers științific. Dificultatea demersului a survenit din două aspecte. Pe de o parte, analiza primară a asocierii termenilor *teorie* și *discurs* a generat ipoteza falsă a simplității acțiunii de definire integrată a conceptului, iar pe de altă parte, inițierea exploratorie a ceea ce ar putea însemna o teorie a discursului, trimite analistul în vastul câmp al științelor comunicării, domeniu din care, poate fi dificil a selecta acele concepte componente relevante și a le cataloga, ca elemente ale teoriei discursului.

În literatura de specialitate pot fi identificate, totuși, o serie de definiții ale teoriei discursului care, în mare, sunt centrate pe analizarea comunicatului ca sistem unitar, a efectelor acestuia asupra publicului țintă și a structurii arhitecturale a alocuțiunii. Plecând de la aceste

considerente, se pot oferi, pe de o parte, definiții ale *teoriei a discursului* în calitate de concept integrat, iar pe de altă parte, ca un cumul de delimitări conceptuale ale unor instrumente ale teoriei discursului, cum ar fi *comunicare (politică)*, *discurs (politic sau de securitate)* sau *analiză de discurs*. Vom trata în cele ce urmează, toate aceste concepte.

Teoria discursului apare în literatura de specialitate în jurul anului 1970, atunci când, a fost inițiat un curent de contestare a teoriilor structuraliste ale limbajului. Această nouă abordare nu a furnizat un nou aparat de studiu, ci doar o perspectivă inovativă în contextul unor identități sociale, politice și culturale în dezvoltare. Conform lui Alejandro I. Paz, teoria discursului *denotă în linii mari studiul acelor aspecte ale limbajului și comunicării distincte de structura gramaticală tradițională*. În acest fel, *majoritatea teoriilor discursului examinează relația dintre limbaj și structura arhitecturală a comunicatului* (Paz 2013, 191). Astfel, teoria discursului este o concepție aparținând ramurii științelor comunicării, care studiază producerea, transmiterea și recepționarea comunicatelor. Teoria își are rădăcinile în lucrările unor oameni de știință, precum Michel Foucault (*curent post-structuralist*), considerat unul dintre autorii de referință, care a cercetat acest domeniu și/sau Ferdinand de Saussure (*școala structuralistă de gândire*).

În teoria lingvistică, propoziția este unitatea de bază a relațiilor gramaticale. În cadrul acestui domeniu, discursul reprezintă modalitatea prin care, propozițiile și expresiile sunt astfel folosite pentru ca rezultatul aranjamentului lor să furnizeze un mesaj către audiență, care, la rândul ei, să își adapteze comportamentul și reacțiile. De altfel, aserțiunea este intuitivă, având în vedere că gramatica, apărută ca obiect de studiu la grecii antici, reprezintă doar o serie de reguli pentru a diferenția formele corecte de cele incorecte, o disciplină normativă lipsită de o privire de ansamblu științifică, bazată pe observație și conexiuni logice (de Saussure 1967, 13). În acest fel, discursurile respectă principii și reguli diferite de cele gramaticale iar, conform curentului structuralist (*exponent: de Saussure*) coerența unitară a discursului este influențată de elementele sale componente (Paz 2013, 192).

Pe de altă parte, interdependența elementelor componente ale unui discurs, în raport cu contextul dat, poate crea semnificații diferite ale aceluiași comunicat. Elementele descrise fac obiectul de studiu al analizei de discurs și *sunt subscrise școlilor post-structuraliste ale teoriei discursului*. Michel Foucault este un exponent de referință al acestui curent. Astfel, conform lui Foucault, discursul este *o modalitate de organizare a cunoașterii care structurează constituirea relațiilor sociale*

(și progresiv globale) prin înțelegerea colectivă a logicii discursive și acceptarea discursului ca fapt social (Adams 2017). În acest fel, discursul structurează modul în care este percepută realitatea, determină ce este bine sau greșit, stă la baza oricărei capacități de a înțelege sau de a argumenta și guvernează asupra tot ceea ce poate sau nu poate fi spus sau știut. Potrivit lui Foucault, *discursul este un produs istoric și social care, ca și limbajul, apare sincron și evoluează diacronic* (Foucault's Concept 2017). Foucault vede discursul din perspectivă socială, mai degrabă decât din punct de vedere structural (Bhattarai 2020). Pentru Foucault, în egală măsură, plasarea discursului în contextul dat este definitorie, având în vedere că, el consideră că *logica produsă de un discurs este legată structural de epistema extinsă a perioadei istorice în care acesta ia naștere* (Adams 2017).

Astfel, dacă în viziunea structuralistă discursul poate fi descris drept o rețea celulară interconectată, ale cărei noduri reprezintă puncte de inflexiune ale comunicării, și care pot determina sensul general al înțelesului, ipoteza post-structuralistă acordă o importanță deosebită, inclusiv permutărilor posibile dintre respectivele noduri, argumentând că, prin re poziționarea acestora pot fi obținute înțelesuri multiple (Jørgensen și Phillips 2002, 25). Mai mult decât atât, și accepțiunea post-structuralistă validează parametrii de analiză multipli, cum ar fi contextul istoric sau social. În acest fel, *crearea înțelesului (n. discursului) reprezintă un proces social* (Jørgensen și Phillips 2002, 25). *Ingineria inversă* acestui proces reprezintă obiectul de studiu al analizei de discurs, al cărei principal obiectiv îl constituie plasarea în spațiu și timp a *nodurilor* anterior menționate.

În alte accepțiuni, cum ar fi realismul critic, discursul poate fi privit ca manieră de construire a realităților sociale. Construcțiile discursive sunt teoretizate, ca fiind modelate de posibilitățile și constrângerile inerente lumii materiale. În adoptarea unei abordări critice realiste, analiza poate include relații dintre condițiile materiale ale societății și practicile discursive. Deși, au fost încercări de a dezvolta o bază metodologică a discursului realist critic, literatura de specialitate relevă că, cercetările empirice sunt modeste. Un exponent al acestui curent de gândire este Roy Bhaskar (Warwick 2023). Parametrii săi au fost stabiliți *mai mult de o agendă și de un program de cercetare decât de o teorie sau o metodologie coerente* (Wodak 2001). Totuși, ideea centrală a realismului critic este că motivele/obiectivele pot deveni cauze. Ideea este completată de credința că, rațiunile sunt mediate de sens, ceea ce face ca semioza/discursul să capete semnificație și putere mobilizatoare.

Unul dintre dezacordurile centrale dintre cele două direcții de gândire, *post-structuralism și realism critic*, cu privire la teoria discursului este dacă, și în ce măsură, discursul poate fi distins de aspectele non-discursive ale realității sociale.

Pe de altă parte, evoluția teoriilor discursului în raport cu studiile de securitate a conjugat aspectele enumerate anterior, cu introducerea și a altor valențe în analiza teoriilor discursului, cum ar fi *puterea* și maniera de exprimare a acesteia. Această abordare transcende abordarea inițială, care se limitează la înțelegerea limbajului, a modului în care este organizat sau a strategiilor emitenților. Mai mult, teoriile dezvoltate ale discursului aplicate studiilor de securitate iau în considerare și modul în care, instituțiile de securitate condiționează regulile discursive de exprimare a puterii. Procesul ar fi insuficient în lipsa analizei contextului temporal sau spațial, în care un comunicat securitar este furnizat și a modului în care, cuvintele sunt folosite de exponanți pentru a modela rezultatul și a produce efecte. În acest fel, teoria discursului poate fi folosită, pentru a înțelege modul în care, dinamica puterii și discursul securitar modelează mediul de securitate. Ceea ce înseamnă că, de fapt, discursurile securitare poartă în semiotica lor întreaga gamă de înțelesuri, care pot reconstitui sau prevede acțiunile sau postura de securitate, pe care emitentul ar putea-o adopta. Folosirea metodologiei specifice de analiză, în cadrul studiilor de securitate, poate evidenția empiric acest conținut, care modelează sau precedă o nouă postură de securitate.

Numitorul comun al tuturor valențelor teoriei discursului, aplicat studiilor de securitate, este rolul central al limbajului, al comunicării și/sau al sensului, suprapuse peste un context dat. Pornind de la această inferență, am identificat și vom explora și alte concepte asociate teoriilor discursului, concepte care, instrumentalizează teoriile discursului, considerate relevante în gama metodologică a studiilor de securitate, de la *comunicarea politică, la discursul politic și analiza de discurs*.

Comunicarea politică și discursul politic

Originile cuvântului *comunicare* pot fi identificate în limba latină (*communicatio*), un termen care semnifică a împărtăși sau a pune în comun (Peters 2008). Comunicarea este definită, ca un proces de înțelegere și împărtășire a unui sens (Libraries 2023). De asemenea, (Fârte 2005) completează definiția afirmând că, aceasta reprezintă o „*acțiune colectivă semiotică*”. Comunicarea politică își găsește rădăcinile încă din antichitate, atunci când lua forma *retoricii* și a *discursului politic*

(Briciu 2017, 6). Ulterior, o formă nouă a comunicării politice/ discursului politic a fost dezvoltată în timpul celor două războaie mondiale, prin intermediul propagandei (*Ibidem*). Alte trei dimensiuni recente ale comunicării politice/discursului politic se referă la *studiul comportamentului de vot, efectelor mass-media*, precum și dimensiunea comunicării politice reprezentată de *presă și organizațiile guvernamentale*, respectiv a *relațiilor dintre acestea* (Briciu 2017, 7). Ca domeniu de studiu, această asociere de termeni, comunicarea politică, mai mult sau mai puțin în forma actuală, a început să se contureze ca un concept științific în Statele Unite ale Americii, odată cu cercetările lui Walter Lippmann, Harold Lasswell sau Paul Lazarsfeld (Laberge 2007, 521).

Comunicarea politică este percepută în unele accepțiuni drept un termen dificil de delimitat, din cauza multidimensionalității sale și a multiplelor științe (*științele comunicării, filologie, sociologie, marketing etc.*) care au abordat studiul acestui concept (Tănase 2014). Subsumată acestei aserțiuni este și afirmația lui Dan Lungu, care consideră că „*perspectiva teoretică evoluează între incertitudinea obiectului de studiu și câmpul teoretic concurențial*” (Lungu 2002). De altfel, prin alăturarea celor doi termeni, *comunicare* și *politică*, sensul de bază al celor două s-a denaturat, în ideea că *rolul comunicării se mută din zona valorii în zona interesului* (Briciu 2017, 8). În unele accepțiuni chiar, termenul integrat de *comunicare politică* nici măcar nu ar exista în calitate de concept (Laberge 2007), fiind mai degrabă vorba de o asociere de termeni, care poate fi definită prin rolul acordat comunicării în cadrul proceselor politice (*Ibidem*).

Studiile de securitate sunt interconectate cu definirea comunicării politice, în literatura de specialitate, prin definirea celei din urmă drept *o acțiune colectivă semiotică ce se realizează în contextul organizării și conducerii unei societăți sau ca un act de exercitare a puterii* (Fârte 2005). În egală măsură, Axford *et.al.* consideră, că actul de comunicare politică/ discurs politic reprezintă un demers intenționat, inițiat de actori, care acționează în marja reperelor furnizate de un sistem prin care se poate exercita puterea (Tănase 2014, 24) (Briciu 2017, 8).

Conform Fairclough & Fairclough, discursul politic este o formă primară de argumentare, care implică argumentare practică, argumentare pro sau contra unei acțiuni și argumentare care, să fundamenteze o decizie (Fairclough și Fairclough 2012). Pe de altă parte, caracterul intențional al comunicării politice și discursului politic este relevat și de către Denton & Woodward, care afirmă că, finalitatea unei astfel de acțiuni o reprezintă *realizarea obiectivelor comune*,

transmiterea unor mesaje către un public sau redifuzarea temelor politice de către anumite entități media (Denton și Woodward 1990) *apud* (Tănase 2014, 25). Elementul de intenționalitate nu este o valență generată direct de către emitent, ci indirect, având în vedere obiectivele sale declarate sau implicite (Briciu 2017, 9).

Pe plan național, cercetătorii în domeniu studiilor de securitate definesc comunicarea politică drept „*o interacțiune strategic reglementată prin norme juridice, ritualuri, valori, simboluri, tehnologii, organizații, rețele și practici*” (Beciu 2009, 126). Desprindem noi repere ale caracterului intențional al comunicării politice, relevante în studiile de securitate, cum ar fi existența unei strategii (*deci delimitarea planificată și organizată a comunicării*), a unor norme (*crearea apriori a unui set de reguli*), precum și a unor sisteme de transmitere (*tehnologii, rețele etc.*). Mai mult decât atât, caracterul intențional al comunicării politice determină existența unui scop bine definit.

Având în vedere complexitatea reperelor menționate, putem deduce că, toate acestea pot fi agregate și coordonate doar într-un mediu instituționalizat, ceea ce furnizează comunicării politice/discursului politic de securitate o *dimensiune instituțională*.

Analiza discursului de securitate

În abordarea acestui paragraf este imperios necesar să recapitulăm o serie de constatări realizate anterior. Astfel, în teoria generică a discursului se impune marcarea unor cuvinte cheie, relevante acestui domeniu, de la *limbaj*, la *putere*, *context social*, *obiective* explicite sau implicite ale naratorului. În acest context, analiza critică a discursului de securitate reprezintă o serie de proceduri metodologice, pentru realizarea/identificarea conexiunilor dintre elementele (*cuvintele cheie*) menționate anterior.

Trebuie să ținem cont de faptul, că orice concepție a analizei discursului de securitate, ca abordare metodologică, va fi întotdeauna înrădăcinată într-o teorie mai largă a discursului (Atkinson, Held și Jeffares 2010). În cadru extins, conform lui de Saussure, analiza de discurs a putut fi folosită, de asemenea, în domeniul filologiei, având ca obiecte de studiu literatura și istoria sau analizarea și interpretarea textelor, într-o manieră critică. Astfel, desprindem limitările perspectivei structuraliste, care se concentrează, cu predilecție, asupra arhitecturii formale a discursului.

Pe de altă parte, analiza discursului foucaultian, aplicabilă studiilor de securitate, este o formă de analiză a discursului, cu un accent

deosebit pe relațiile dintre *limbaj, putere și context*. Metoda se bazează pe teoria discursului și controlului social a lui Foucault (Study Smarter, 2023) și își propune să expună, maniera în care, exponenții puterii pot influența audiența prin limbaj, în acest fel relevând modificări paradigmatică în studiile de securitate.

Cu alte cuvinte, *analiza discursului (de securitate) este în esență analiza limbajului în context* (Gee 2005). Astfel, practicile discursive stabilesc, ascund sau transformă relații de putere între cei implicați, într-un anumit discurs securitar.

Teoria discursului aplicată în relații internaționale și studii de securitate

Teoria discursului este relevantă pentru înțelegerea politicii, a dinamicii relațiilor internaționale și în studiile de securitate, deoarece oferă o modalitate de a înțelege modul în care puterea, intențiile explicite sau implicite și tendințele securitare sunt exprimate prin limbaj și comunicare.

Astfel, folosirea ca reper a teoriei discursului poate fi un instrument puternic, în cadrul analizelor subsumate domeniului relațiilor internaționale și studiilor de securitate. Teoria discursului poate contribui la înțelegerea rațiunilor, pentru care actorii internaționali comunică între ei și care sunt consecințele acestor interacțiuni în plan securitar. Am văzut, că teoria discursului postulează că, orice comunicare are un scop politic, adică urmărește să influențeze comportamentul altor actori (Tănase 2014, 24) (Briciu 2017, 8) într-o manieră structurată, intenționată (Denton și Woodward 1990) și sistemică. Înțelegerea acestei abordări poate fi folosită în studiile de securitate atât pentru a studia relațiile dintre state, relațiile dintre organizațiile internaționale, dar și relațiile dintre state și organizațiile internaționale.

Plecând de la faptul, că teoriile discursului plasează acțiunea de comunicare drept *o acțiune colectivă semiotică*, realizată ca *un act de exercitare a puterii* (Fârte 2005) deducem că, teoria discursului ne ajută să înțelegem nuanța persuasivă folosită de state (prin vectorii de mesaj) atunci când, se angajează în relații internaționale sau în competiții strategice de securitate. Prin analiza discursului se poate releva maniera în care, comunicarea este folosită de către state sau organizații internaționale de securitate, pentru exprimarea intereselor și convingerea/

persuadarea altor entități (state sau organizații) în acceptarea poziției proprii.

Am văzut că, în relațiile internaționale și studiile de securitate, puterea tinde să fie asociată în cel mai bun caz cu concurența, iar în cel mai rău caz cu constrângerea sau dominarea (Karlberg 2005). Noțiunea de discurs a lui Foucault este un concept metodologic vital în propagarea puterii, în era poststructuralistă. În această viziune asupra discursului, puterea și cunoașterea sunt unite (Pitsoe și Moeketsi 2012). În acest sens, deducem că teoria discursului poate fi aplicată unei varietăți de probleme derivate domeniilor relațiilor internaționale și studiilor de securitate, cum ar fi negocierile privind pacea, deciziile de politică externă, managementul crizelor și chiar angajamentele militare.

Astfel, teoriile discursului au fost aplicate în analiza politicii externe, de exemplu de către Henrik Larsen în teza sa de doctorat, ceea ce a devenit mai apoi, cartea intitulată *Foreign Policy and Discourse Analysis: France, Britain and Europe*. Una dintre problemele relevate de către Larsen, în analiza discursului din domeniul politicii externe este uniformitatea limbajului și a ideologiei. În accepțiunea sa este dificil a uniformiza înțelegerea asupra anumitor concepte, cum ar fi *Europa, stat, securitate sau natura relațiilor internaționale* (Larsen 1997, 1). Astfel, analiza, din domeniul politicii externe, tinde să ignore exact acel aspect delimitat de noi în debutul lucrării, adică particularitățile limbajului în contextul dat. Autorul tratează pe larg aceste aspecte în cadrul capitolului inițial al lucrării sale, folosind ca repere aspecte de lingvistică și teorii ale discursului politic.

Larsen folosește teoriile discursului, pentru a evidenția asemănări și deosebiri în politica externă a Franței și Marii Britanii, cu privire la Europa în anul 1980. Pentru a stabili un cadru referențial, Larsen face apel la patru concepte, prin care politicile externe ale celor două țări sunt comparate, astfel: *Europa, stat/națiune, securitate și natura relațiilor internaționale* (*Ibidem*) argumentând că, prin analizarea acestor patru paliere de studiu pot fi extrapolate asumții cu privire la politica externă generică a celor două națiuni.

Teoria discursului este în egală măsură utilizată în domeniul studiilor de securitate de către Hayder S. Alkhafaji, în analiza sa privind invazia USA din Irak. În studiu său, cercetătorul a folosit lingvistica funcțională sistemică a lui Halliday (*Hallidayan Systemic Functional*

Linguistics)¹ pentru a identifica relațiile de cauzalitate dintre discursurile politice ale lui George W. Bush în raport cu invazia Irakului în 2003 de către SUA. Limbajul politic se conturează drept un instrument eficient în realizarea obiectivelor. Prin urmare, politica nu poate fi separată de limbaj, deoarece politica se realizează prin limbaj (Alkhafaji 2022). Astfel, pentru a-și verifica ipotezele, cercetătorul a folosit un corpus de zece discursuri ale președintelui Bush, care au fost analizate din punct de vedere semantic, sintactic și al manipulării pragmatice și în egală măsură asupra impactului asupra modelelor mentale ale receptorilor (Alkhafaji 2022). Un concept nou pe care Alkhafaji îl introduce în teoriile discursului este retorica, fiind considerată de cercetător o *artă a persuasiunii* (*Ibidem*). Aceasta reprezintă o metodă care folosește limbajul de o manieră manipulativă în scopul modificării percepțiilor și comportamentului receptorilor. Rezultatele cercetării lui Alkhafaji relevă conexiuni directe între discursurile analizate și ideologie, obiective, tematizarea pozitivă/negativă a unor subiecte, precum și efecte asupra publicului țintă. Aceste elemente sunt operaționalizate în justificări ale unor acțiuni viitoare, ceea ce este echivalent cu faptul că discursul poate reprezenta un precursor al unei schimbări de paradigmă.

Discursul în contextul unei crize de securitate

Există fundamente empirice cu privire la faptul că, în contextul unei crize pot fi generate progrese evolutive și schimbări de paradigmă în postura de securitate (De Rycker și Mohd Don 2013, 3). Crizele internaționale pot fi definite ca evenimente, care au potențialul de a modifica definitoriu relațiile internaționale și de a afecta securitatea globală. Acestea pot lua forma unor conflicte militare, recesiuni economice, dezastre naturale, pandemii, tulburări politice sau chiar războaie contemporane, așa cum este actualul conflict din Ucraina. Toate aceste scenarii pot crea un impact semnificativ, asupra poziției de

¹ Lingvistica funcțională sistemică reprezintă studiul relației dintre limbă și funcțiile sale în mediile sociale. Este cunoscută și ca SFL, gramatică funcțională sistemică, lingvistică Halliday sau lingvistică sistemică. Sistemul lingvistic în SFL este format din trei paliere: sensul (semantică), sunetul (fonologie) și formularea sau lexicograma (sintaxă, morfologie și lexis). Lingvistica funcțională sistemică tratează gramatica ca pe o resursă de creare a sensului și insistă asupra interrelației dintre formă și sens. Acest domeniu de studiu a fost dezvoltat în anii 1960 de lingvistul britanic M.A.K. Halliday (n. 1925), influențat în munca sa de către profesorul său J.R. Firth (1890-1960). **Sursa:** Nordquist, Richard. *Overview of Systemic Functional Linguistics*, 2021. Disponibil la adresa <https://www.thoughtco.com/systemic-functional-linguistics-1692022>, consultat la data de 24.01.2023.

securitate a unei țări sau organizații și asupra deciziilor sale de politică externă. Relevanța unei crize internaționale, pentru studiile de securitate, este că se oferă o oportunitate unică, de a observa și analiza comportamentul entităților internaționale, în momente de presiune, prin intermediul discursurilor din criză.

În relațiile internaționale rezolvarea crizelor este un obiectiv universal. De exemplu, atât Organizația Tratatului de Nord (NATO), cât și UE au paliere de gestionare a crizelor, în organigrama angajamentelor lor de securitate. De Rycker și Mohd Don văd o relație de cauzalitate directă, între rezolvarea crizelor și discursul de securitate. Aceștia afirmă că, în procesul de management al crizelor, pe lângă acțiunile pragmatice, succesul depinde de performanța limbajului, a comunicării și a discursurilor (De Rycker și Mohd Don 2013, 37). Evoluția crizelor va fi influențată de nuanța discursurilor. Conform autorilor, discursurile dominante tind să reducă amplitudinea unei crize (De Rycker și Mohd Don 2013, 3).

Narativele, pe parcursul unei crize, vor purta anvelopa și vor influența strategiile și politicile referitoare la respectiva criză, precum și efectele pe termen lung (Fairclough și Fairclough 2012). Obiectivele pot viza două soluții finale, pe de o parte revenirea la normal „*status quo ante*”, iar pe de altă parte modificarea radicală a sistemului (Fairclough și Fairclough 2012). În cea din urmă situație, schimbarea poate fi mai mult sau mai puțin *radicală*, însă, ceea ce este important în comportamentul UE este sesizarea unei modificări a tendinței istorice, aspect care ar putea fi debutul unei noi paradigme.

În cadrul gestionării unei crize, construirea identității comune este capitală (De Rycker și Mohd Don 2013, 38). Discursul joacă un rol central, în modelarea subiectivității auditoriului. În aceste momente, se face apel la exponenți referențiali ai puterii, prin care mesajul poate fi transmis. Ulterior discursurilor, rezolvarea unei crize va trebui să vină, mai degrabă, prin măsuri concrete ale exponenților de mesaj decât printr-o acțiune comună, conjugată a publicului țintă (De Rycker și Mohd Don 2013, 39).

Teoria discursului contribuie astfel, la înțelegerea modului în care, limbajul afectează dinamica puterii între țări sau organizații internaționale, în momentul unei crize în desfășurare. Prin analiza metodologică a discursului se poate identifica modul în care, anumite cuvinte sau expresii sunt folosite pentru a modifica echilibrul de putere, între țări și/sau organizații internaționale, în cadrul retoricii generate de competiția strategică manifestată prin criză.

Concluzii

Am relevat, în paragraful introductiv al acestui articol, că teoria discursului este o ramură a științelor comunicării, care studiază producerea, transmiterea și recepționarea comunicatelor. Prin interconectarea cu efectele sociale (v. *Focault – discursul ca fapt social* – (Adams 2017)) și contextul momentului (*particularitățile discursului, în raport cu un anumit context, poate crea semnificații diferite ale aceluiași comunicat*), am fost în măsură să evidențiem, că discursul are, de asemenea, capacitatea de a produce cunoaștere, sens și reacții. Pe de altă parte, analiza teoriilor discursului a introdus și alte valențe în conținutul acestuia, cum ar fi perceperea discursului, ca o manieră de exprimare a puterii. În acest fel, discursurile reprezintă o dimensiune modernă de proiectare a puterii (van Dijk 1993).

Am arătat, că teoria discursului poate contribui la construirea unei imagini adecvate, cu privire la cum diferiți actori și vectori de mesaj își construiesc și comunică mesajele despre securitate. Acest lucru este relevant, deoarece discursurile au adesea impact asupra procesului decizional și de elaborare a politicilor. Mai mult decât atât, ca o particularizare, teoria discursului poate ajuta la identificarea relațiilor de putere în domeniul securității. Acest lucru este esențial, în studiile de securitate, pentru delimitarea și definirea amenințărilor.

Analiza anterioară a avut ca obiectiv, depășirea contextului general de delimitare a teoriilor discursului, iar prin acțiunea de nișare a demersului exploratoriu, am căutat repere ale folosirii instrumentelor sale în domeniul relațiilor internaționale și studiilor de securitate. Am concluzionat că, teoria discursului a devenit din ce în ce mai populară în relațiile internaționale și studiile de securitate, deoarece oferă o modalitate de a analiza și înțelege rețeaua complexă de interacțiuni, dintre state și organizații internaționale. Teoria discursului subliniază rolul limbajului și al comunicării în modelarea relațiilor internaționale și oferă o lentilă utilă, pentru înțelegerea modului în care este exercitată puterea. Concentrându-ne asupra modurilor în care, exponenții de mesaj ai statelor/instituțiilor internaționale folosesc limbajul, pentru a construi sens, teoria discursului ne poate ajuta, să distingem aspecte necunoscute apriori și să înțelegem mai bine dinamica politicii internaționale și evoluția mediului de securitate.

În studiile de securitate, teoria discursului poate fi extrem de utilă, deoarece permite o mai bună înțelegere a modului în care, diferiți actori definesc și construiesc securitatea. Privind modul în care, actorii discută, dezbate, negociază și comunică problemele de securitate este posibil să

obținem o mai bună înțelegere, a ceea ce se consideră a fi important și ce fel de soluții pot fi promovate și susținute. Acest lucru poate fi util atât pentru prezicerea, cât și pentru modelarea direcției viitoare a posturii în domeniul securității.

Un rol important în aceste dezvoltări le au crizele de securitate și am arătat, că acestea pot genera progrese evolutive și schimbări de paradigmă, în postura de securitate a statelor sau organizațiilor internaționale. În cele din urmă, semnificația unei crize internaționale, pentru studiile de securitate, este dublă: dezvăluie informații esențiale despre relațiile internaționale, oferind în același timp, o perspectivă valoroasă asupra potențialelor puncte forte și slabe ale sistemelor de securitate existente. Cercetând, prin intermediul teoriei discursului, aceste evenimente îndeaproape și înțelegând implicațiile pe care le au asupra afacerilor globale și de securitate, se pot crea evaluări privind comportamentele unor state sau organizații internaționale.

Bibliografie:

1. Adams, Rachel. 2017. *Michel Foucault: Discourse*. Accessed 01 17, 2023. <https://criticallegalthinking.com/2017/11/17/michel-foucault-discourse/>
2. Alkhafaji, Hayder S. 2022. "The Impact of George W. Bush's Political Discourses on the Invasion of Iraq: A Corpus-Based Rhetoric Discourse Analysis". *International Journal of Social Science And Human Research*, Vol. 5; 04 05: 1209-1222.
3. Atkinson, Rob, Gerhard Held, and Stephen Jeffares. 2010. "Theories of Discourse and Narrative: what do they mean for governance and policy?" <https://uwe-repository.worktribe.com/OutputFile/974342>
4. Beciu, Camelia. 2009. *Comunicare și discurs mediatic*. București: Editura Comunicare.ro
5. Bhattarai, Prakash. 2020. "Discourse, Power and Truth: Foucauldian Perspective". *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 5(5) Sep-Oct 2020.
6. Briciu, Arabela. 2017. *Comunicarea și discursul politic: între teorie și practică*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
7. De Rycker, Antoon, and Zuraidah Mohd Don. 2013. *Discourse and Crisis: Critical perspectives*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.
8. de Saussure, Ferdinand. 1967. *Cours de linguistique générale*. Edited by Grande bibliotheque Payot. Accessed 01 17, 2023. https://monoskop.org/images/f/f1/Saussure_Ferdinand_de_Cours_de_linguistique_generale_Edition_critique_1997.pdf

9. Denton, Robert E. (Jr.), and Gary C. Woodward. 1990. *Political Communication in America*. Praeger.
10. Fairclough, Isabela, and Norman Fairclough. 2012. *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*. Londra: Routledge.
11. Fairclough, Norman. 2001. "The Discourse Analysis of New Labour: Critical Discourse Analysis". In *Discourse as Data*, by Margaret Wetherell, Simeon J. Yates and Stephanie J. A. Taylor. Londra: SAGE Publications.
12. Fârte, Ghoerghe-Ilie. 2005. *Comunicarea politică: aspecte generale și ipostaze actuale*. https://www.fssp.uaic.ro/seminar_logica/gifarte/papers/argumentum2004-2005cap5.pdf
13. *Foucault's Concept of Discourse Explained*. 2017. Accessed 01 18, 2023. <https://culturalstudiesnow.blogspot.com/2017/03/foucault-concept-of-discourse-explained.html>.
14. Gee, James Paul. 2005. "Gee Seminar". *Aalborg Workshop*. Aalborg.
15. Jarvis, Sharon E., and Soo-Hye Han. 2009. "Political Communication". Eadie, William E. (coord.), *21st Century Communication – A Reference Handbook*, vol. II, Los Angeles, Sage Publications, 749–757.
16. Jørgensen, Marianne W, and Louise J Phillips. 2002. *Discourse Analysis as Theory and Method*. Londra: SAGE Publications.
17. Karlberg, Michael. 2005. "The power of discourse and the discourse of power: Pursuing peace through discourse intervention". *International Journal of Peace Studies*, 10(1 Spring/Summer), 1-23.
18. Laberge, Yves. 2007. "e la propagande à la communication politique: perspectives sur l'opinion publique en France, au Québec, aux États-Unis". *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique* Vol. 40, No. 2, 06: 519-526.
19. Larsen, Henrik. 1997. *Foreign Policy and Discourse Analysis: France, Britain and Europe*. Londra: Routledge.
20. *Libraries*. 2023. Accessed 01 17, 2023. <https://open.lib.umn.edu/businesscommunication/chapter/1-2-what-is-communication/>
21. Lungu, Dan. 2002. *Institutul European*. Accessed 01 17, 2023. <https://www.euroinst.ro/titlu.php?id=89>
22. Mihalache, Dan. n.d. "Note de curs – Marketing politic".
23. Nordquist, Richard. 2021. *Overview of Systemic Functional Linguistics*. Accessed 01 24, 2023. <https://www.thoughtco.com/systemic-functional-linguistics-1692022>
24. Nye, Joseph, and Robert Keohane. 1987. "Power and Interdependence Revisited". *International Organization* 41 (4): 725-753.
25. Paz, Alejandro I. 2013. *SAGE Publications*. <https://www.utoronto.ca/people/aipaz/wp-content/uploads/sites/11/2014/04/Paz-Alejandro-2013-Theory-Soc-Cul-Ang-dsc-thy.pdf>
26. Peters, John Durham. 2008. *Wiley online library*. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/9781405186407.wbiecc075>

27. Pitsoe, Victor, and Letseka Moeketsi. 2012. *Foucault's Discourse and Power: Implications for Instructionist Classroom Management*. 12 08. Accessed 01 18, 2023. https://file.scirp.org/pdf/OJPP_2013020811451567.pdf
28. Rogers, James. 2007. "From 'Civilian Power' to 'Global Power': Explicating the European Union's 'Grand Strategy' Through the Articulation of Discourse Theory". *Journal of Common Market Studies*, Volume 47. Number 4., 831-862.
29. Sălăvăstru, Constantin. 1999. *Discursul puterii*. Iași: Editura Institutul European.
30. Sengul, Kurt. 2019. "Critical discourse analysis in political communication research: a case study of rightwing populist discourse in Australia". *Communication Research and Practice*, 11 25.
31. Snowdon, Claire, and Leena Eklund Karlsson. 2021. "A Critical Discourse Analysis of Representations of Travellers in Public Policies in Ireland". *Societies* 11(1):14, 02.
32. Spruyt, Hendrik. 1994. *The Sovereign State and its Competitors*. Princeton University Press.
33. *Study Smarter*. 2023. Accessed 01 17, 2023. <https://www.studysmarter.us/explanations/english/key-concepts-in-language-and-linguistics/michel-foucault-discourse-theory/>
34. Tănase, Tasențe. 2014. *Comunicarea politică prin Social Media și reacțiile publicului online*. Constanța: Editura Universitară.
35. van Dijk, Teun A. 1993. "Principles of critical discourse analysis". *Discourse & Society* Vol. 4, No. 2, *SPECIAL ISSUE: Critical Discourse Analysis* (1993), 249-283.
36. Warwick, University of. 2023. *What is Critical Realism?* Accessed 01 18, 2023. <https://warwick.ac.uk/fac/soc/ces/research/current/socialtheory/maps/criticalrealism/>
37. Wodak, Ruth. 2001. "What is CDA about. A summary of its history, important concepts and its developments". In *Methods of Critical Discourse Analysis*.
38. Wodak, Ruth. 2020. "Foreword: Critical Discourse Analysis/Studies – Challenges, Concepts and Perspectives". In *Critical Discourse Analysis, Critical Discourse Studies and Beyond*, by Theresa Catalano and Linda R. Waugh, xxi-xxv. Cham: Springer.

Notă: Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Dezvoltarea competențelor de cercetare avansată și aplicată în logica STEAM+ Health”, POCU/993/6/13/153310, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020”.

Aceasta este a doua ediție a volumului publicat de Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul” (ANIMV), care cuprinde lucrările prezentate în cadrul Conferinței Științifice Intelligence și Cultura de Securitate 2023 (ICS2023). Inițiativa ICS2023 continuă să ofere studenților o platformă pentru dialog academic și pentru a împărtăși realizările lor științifice.

Ediția actuală își extinde participarea la un spectru mai larg de contributori, incluzând atât doctoranzi, cât și studenți din programele de master, cu un interes crescut pentru domenii precum intelligence, securitate națională, istorie și relații internaționale.

Organizarea conferinței a fost posibilă datorită eforturilor continue ale doctoranzilor și ale conducătorilor de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Informații și Securitate Națională a ANIMV.

Anticipăm cu entuziasm noi discuții și schimburi de idei în viitoarea ediție a conferinței.

ISSN 2972-1350
ISSN-L 2971-8139